

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ І ПРАКСЕОЛОГІЯ
НОРМОТВОРЧОСТІ, ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЇ
ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ»**

Ступінь освіти	магістр
Освітня програма	Право
Тривалість викладання	2 семестр
Заняття (на тиждень):	2026-2027 н.р.
Лекції:	2 години
Семінарські заняття:	1 година
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає

Публічного права

Викладач:

Фоменко Андрій Євгенович

Доктор юридичних наук, професор

Персональні сторінка:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=mxPQpGsAAAAJ&hl=uk>

E-mail:

FomenkoA@nmu.one

1. Анотація до курсу

Курс «Теорія і прaxeологія нормотворчості, правореалізації та правозастосування» є вибірковою навчальною дисципліною для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право. Навчальна дисципліна покликана забезпечити узагальнення, поглиблення і розширення знань здобувачів вищої освіти з проблем теорії нормотворчості, привити їм навички самостійні роботи, підготувати до практичного використання і застосування законодавства та підзаконних нормативно-правових актів у цій сфері.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є: оволодіння навичками використання державної мови й правничої термінології в нормотворчості; формування у здобувачів вищої освіти сукупності систематизованих знань щодо

філософських, теоретичних і методологічних засад нормотворчості та відповідної юридичної техніки, а також умінь і навичок практичної діяльності у цій сфері; підвищення рівня правової культури та правосвідомості у студентів і неухильне дотримання ними вимог закону та кваліфікованого його використання і застосування у професійній діяльності. Завдання дисципліни «Теорія і праксеологія нормотворчості, правореалізації та правозастосування» передбачають забезпечення формування у здобувачів вищої освіти систематизованого знання законодавства України, що регулює нормотворчість у нашій державі, а також здатність аналізувати проблемні положення права для здійснення ефективного нормотворчого процесу і управління у цій сфері.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання (ДРН)
Знати основні поняття правоутворення, правотворчого процесу та нормотворчості, особливості законотворчого процесу.
Використовувати державну мову й правничу термінологію, генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології в професійній діяльності у сфері теорії нормотворчості та реалізації відповідної юридичної техніки.
Реалізовувати систематизовані знання щодо філософських, теоретичних і методологічних засад нормотворчості та відповідної юридичної техніки, брати продуктивну участь у розробці проектів нормативних актів.
Критично аналізувати і синтезувати інформацію з правових джерел, судової практики для застосування у практичній діяльності. Адаптувати право та законодавство України до стандартів Європейського Союзу.

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять
ЛЕКЦІЇ
1. Правоутворення, правотворчість і нормотворчість.
1.1. Визначення нормотворчості та її місце в правовій системі.
1.2. Принципи нормотворчості: законність, науковість, демократизм, гласність, системність.
1.3. Суб'єкти нормотворчості та їх повноваження.
2. Право як системне утворення. Норма права як першооснова системи права.
2.1. Стадії законотворчого процесу: ініціація, розробка, обговорення, прийняття, оприлюднення.
2.2. Методи та технології підготовки законопроектів.
2.3. Роль громадськості та експертного середовища в нормотворчому процесі.
3. Нормативно-правовий акт як осн. форма (джерело) права в Україні.

Види та тематика навчальних занять
3.1. Поняття правореалізації та її значення в правовій системі.
3.2. Форми реалізації права: дотримання, виконання, використання, застосування.
3.3. Методи правореалізації: прямий та опосередкований.
4. Правотворчість держави і суспільства.
4.1. Визначення правозастосування та його відмінність від інших форм правореалізації.
4.2. Принципи правозастосування: законність, обґрунтованість, справедливість, доцільність.
4.3. Етапи правозастосовного процесу: встановлення фактичних обставин, вибір та аналіз норми права, прийняття рішення, оформлення акта застосування права.
5. Правотворчий процес: поняття. Особливості законодавчого процесу та його стадії.
5.1. Поняття та необхідність тлумачення права.
5.2. Види тлумачення: за суб'єктами (офіційне, неофіційне), за обсягом (буквальне, розширювальне, обмежувальне), за способами (граматичне, системне, історичне, телеологічне).
5.3. Проблеми неоднозначності правових норм та способи їх вирішення.
6. Підзаконна правотворчість: поняття, ознаки та види. Локальна нормотворчість.
6.1. Поняття правових колізій та прогалин у законодавстві.
6.2. Класифікація колізій: міжгалузеві, внутрішньогалузеві, часові, просторові.
6.3. Методи подолання колізій: застосування норм вищої юридичної сили, спеціальних норм, норм, прийнятих пізніше.
6.4. Поняття аналогії закону та аналогії права.
7. Правотворча юридична техніка.
7.1. Поняття та критерії ефективності правового регулювання.
7.2. Фактори, що впливають на ефективність: якість законодавства, рівень правосвідомості, діяльність правозастосовних органів.
7.3. Оцінка ефективності правозастосування: показники та методи.
8. Правові дефініції, юридичні конструкції, юридичні помилки в правотворчій діяльності.
8.1. Адаптація права та законодавства України до стандартів Європейського Союзу.
СЕМІНАРИ
1. Поняття та принципи нормотворчості.
1.1. Аналіз законодавчого процесу в Україні.
1.2. Обговорення проблем якості нормативно-правових актів та шляхів їх вдосконалення.
2. Стадії та технології законотворчого процесу.
2.1. Практичне завдання: моделювання законотворчого процесу на прикладі актуальної проблеми.
2.2. Обговорення електронної демократії та її впливу на нормотворчість.

Види та тематика навчальних занять	
3. Правореалізація: поняття, форми та методи.	
3.1.	Фактори, що впливають на ефективність правореалізації.
3.2.	Обговорення прикладів успішної та неуспішної правореалізації в Україні.
4. Правозастосування: сутність, принципи та процес.	
4.1.	Аналіз судових та адміністративних актів як результатів правозастосування.
4.2.	Роль судової практики в удосконаленні правозастосування.
5. Тлумачення права в процесі правозастосування.	
5.1.	Практичні завдання з тлумачення конкретних правових норм.
5.2.	Обговорення ролі Верховного Суду в уніфікації судової практики.
6. Правові колізії та прогалини: методи подолання.	
6.1.	Обговорення реальних випадків колізій та прогалин у праві.
6.2.	Роль правових позицій Конституційного Суду в подоланні правових колізій.
7. Ефективність правового регулювання та правозастосування.	
7.1.	Аналіз сучасних проблем ефективності правової системи України.
7.2.	Шляхи підвищення ефективності правового регулювання та правозастосування.
8. Правові дефініції, юридичні конструкції, юридичні помилки в правотворчій діяльності.	
8.1.	Адаптація права та законодавства України до стандартів Європейського Союзу.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Спеціально обладнана проектором аудиторія 10/305 для проведення лекційних та семінарських занять. Мультимедійне обладнання. Для навчання, у разі потреби дистанційного, необхідно мати також відповідні гаджети та можливість використання мережі інтернет.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення магістрів за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної й індивідуальної робіт складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
40	60	30	100

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі 4 контрольних тестових робіт, кожна з яких містить тестові закриті запитання: вірна відповідь кожного оцінюється в 1 бал, максимальна кількість 10 балів, загалом за 4 контрольні – максимум 40 балів.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи

Оцінювання з курсу навчальної дисципліни «Теорія і праксеологія нормотворчості, правореалізації та правозастосування» здійснюється з урахуванням розподілу отриманих балів за відповідний вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти:

- поточне тестування за кожною темою;
- опитування;
- виконання самостійної роботи;
- виконання контрольних завдань.

Опитування – це метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Опитування з навчальної дисципліни «Теорія і праксеологія нормотворчості, правореалізації та правозастосування» здійснюється за кожною темою.

Самостійна робота здобувача вищої освіти (СРС) є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Самостійною роботою здобувача вищої освіти в межах вивчення навчальної дисципліни «Теорія і праксеологія нормотворчості, правореалізації та правозастосування» є підготовка індивідуального завдання.

Індивідуальні завдання здобувача вищої освіти можуть полягати у підготовці есе, рефератів, презентацій, в аналізі практичних ситуацій, підготовці реферативних матеріалів із фахових публікацій, проведенні власних досліджень і апробація їх на конференціях, участь в олімпіадах тощо. Індивідуальні завдання сприяють більш поглибленому вивченню здобувачем вищої освіти теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань, підвищення рівня підготовки і розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Індивідуальне завдання оцінюється експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою. Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для бакалаврського рівня вищої освіти.

Максимальна кількість балів з курсу навчальної дисципліни складає 100 балів.

Загальна оцінка з навчальної дисципліни «Теорія і праксеологія нормотворчості, правореалізації та правозастосування» визначається за накопичувальною системою, тобто сума всіх балів, отриманих за виконання певного виду робіт здобувача вищої освіти.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» (http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf).

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувача має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачам вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Семінарські заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність або в період епідемій) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за графіком, за погодженням з викладачем.

7.6. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Теорія і праксеологія нормотворчості, правореалізації та правозастосування».

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Загальна теорія права : підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2016. 392 с.
2. Іляшко О.О. Забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях України : монографія / Олександр Олександрович Іляшко ; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Київ : Ліра-К, 2020. – 479 с.

3. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 3-тє вид., стереотип. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 584 с.
4. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: підручник / М.С. Кельман. - К.: Кондор-Видавництво, 2016. - 716 с.
5. Пендюра М. М. Теорія держави та права. Курс інтерактивних лекцій / М. М. Пендюра. – К. : 7БЦ, 2023. 468 с.
6. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : Підручник. - 2-ге видання. К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 520 с.
7. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
8. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2015. 368 с.
9. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. – К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с
10. Теорія держави і права: навч. посіб. для підгот. фахівців з інформаційної безпеки / [О.О. Тихомиров, М.М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін.]; за заг. ред. Л.М. Стрельбицької. - Київ: Кондор Видавництво, 2016. 332 с.
11. Теорія держави і права. Навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Кол. авт. (Саксонов В.Б. у складі авторського колективу); кер. авт. кол. канд. юрид. наук, доц. Ю.А. Ведерніков. – Дніпропетровськ: ДДУВС; Ліра ЛТД, 2013. 384 с.
12. Теорія держави і права: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Кол. авт. (Саксонов В.Б. у складі авторського колективу): кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 3-є вид. перероб. і доп. – Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016; Ліра ЛТД, 2016. 480 с.